

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metallirahasta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metallirahasta annetun lain muuttamisesta (HE 51/2022 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- budjettineuvos Niko Ijäs, valtiovarainministeriö
- osastopäällikkö Päivi Heikkinen, Suomen Pankki

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- keskusrikospoliisi
- Finanssiala ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Finanssivalvonta

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metallirahasta annettua lakia. Lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan Suomen Pankki voisi kieltäytyä hyvittämästä huonon kuntonsa vuoksi kiertoon kelpaamattomia eurometallirahoja Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyillä edellytyksillä. Lakiin lisättäisiin myös säännös Suomen Pankin oikeudesta kieltäytyä vastaanottamasta kiertoon kelpaamattomia eurometallirahoja, jos eurometallirahojen vastaanottamisesta tai käsittelystä aiheutuu terveysriski niiden käsittelijöille tai jos palautettava erä ei ole pakkaus- ja merkintästandardien mukainen. Lisäksi lakiin lisättäisiin informatiivinen säännös mahdollisuudesta valittaa edellä mainituista päätöksistä. Samalla lakiin tehtäisiin teknisluonteinen muutos valtion metallirahojen lunastamista koskevaan säännökseen.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2022 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Ehdotuksen tarkoituksena on mahdollistaa se, että Suomen Pankki voisi kieltäytyä vaihtamasta huonokuntoisia eurometallirahoja uuteen rahaan EU:n metalliraha-asetuksessa (1210/2010) säädetyillä perusteilla. Metallirahasta annettuun lakiin (216/1998) ehdotetaan tämän takia lisättäväksi nimenomainen asiaa koskeva säännös. Ehdotuksen taustalla on myös korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu KHO 2021:161, jonka mukaan Suomen Pankin oikeudesta olla hyvittämättä kiertoon kelpaamattomia eurokolikoita on säädettävä kansallisella lailla.

Ehdotuksen tavoitteena on tältä osin yhdenmukaistaa Suomen lainsäädäntö EU-lainsäädännön sekä lukuisia muita euroalueen keskuspankkeja koskevan lainsäädännön kanssa. Tavoitteena on ehkäistä se, että Suomessa tulisivat hyvittettäväksi erittäin huonokuntoiset ja joissain tapauksessa aitoudeltaan epäilyttävät eurokolikot, joita useat muut euroalueen keskuspankit eivät ole velvollisia lunastamaan.

Tavoitteena on yhdenmukaistaa Suomen lainsäädäntö EU-lainsäädännön kanssa myös siltä osin, kun säädetään mahdollisuudesta kieltäytyä vastaanottamasta ja käsittelemästä kiertoon kelpaamattomia eurometallirahoja, jos siitä voi aiheutua terveysriski tai jos palautettavien eurokolikkojen pakkaus- ja merkintästandardit eivät ole EU-lainsäädännön mukaisia.

Lisäksi metallirahasta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen muutoksenhakusäännös. Sen mukaan Suomen Pankin metallirahasta annetun lain nojalla tekemästä päätöksestä on muutoksenhakuoikeus. Hallituksen esityksessä korostetaan, että kyse ei ole oikeustilaa muuttavasta vaan informatiivisesta säännöksestä.

Talousvaliokunta pitää ehdotuksen tavoitteita asianmukaisina ja perusteltuina.

Ehdotuksen suhde perustuslakiin

Ehdotus on merkityksellinen perustuslain 15 §:n 1 momentin näkökulmasta. Säännöksen mukaan jokaisen omaisuus on turvattu.

Ehdotuksen mukaan Suomen Pankilla olisi mahdollisuus kieltäytyä romukolikkojen vastaanottamisesta ja hyvittämisestä samoilla perusteilla, jotka on EU:n metalliraha-asetuksessa hyväksytty eurokolikkojärjestelmän suojelemiseksi. Säännös koskisi vain sellaisia eurokolikkoja, jotka on joko muutettu tarkoituksella tai ne ovat muuttuneet prosessissa, jonka voidaan kohtuudella olettaa muuttavan rahaa. Sääntely ei rajoittaisi kenenkään oikeutta saada tavanomaisesti kuluneet eurokolikot hyvitettyiksi. Suomen Pankki hyvittäisi normaalissa maksuvälinekäytössä kuluneet metallirahat yksityishenkilöille ja yritykselle samalla tavoin kuin tähänkin asti. Suomen Pankin päätöksestä olisi myös aina muutoksenhakuoikeus.

Talousvaliokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että ehdotus täyttää perustuslakivaliokunnan lausunnon PeVM 25/1994 vp vaatimukset. Ehdotettu sääntely on tarkkarajaista ja täsmällistä, ja rajoituksen tavoite suojata eurokolikkojärjestelmää on hyväksyttävä ja suhteellisuusperi-

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2022 vp

aatteen mukainen. Sääntelyllä ei myöskään puututtaisi omaisuudensuojan ydinalueeseen, koska se ei koskisi eurokolikkojen tavanomaista ja yleistä käyttöä eikä rajoittaisi kenenkään oikeutta saada tavanomaisesti kuluneet eurokolikot hyvitettyiksi. Myös muutoksenhaku olisi ehdotuksen mukaan turvattu.

Keskeisten ehdotusten arviointia

Talousvaliokunta katsoo, että ehdotus on tarpeellinen ja asianmukaisesti perusteltu. Esitetyt muutokset lakiin metallirahasta annetusta laista varmistaisivat sen, että Suomen Pankilla olisi jatkossa mahdollisuus kieltäytyä hyvittämästä niin sanottuja romukolikoita EU:n metalliraha-asetuksessa säädetyillä perusteilla. Näin voidaan estää näiden kolikoiden laajamittainen ohjautuminen Suomeen ja Suomen Pankin hyvittäväksi. Tämä on erityisen tärkeää sen vuoksi, että useissa muissa EU-maissa keskuspankeilla on mahdollisuus kieltäytyä hyvittämästä romukolikoita. Ehdotuksella on myös suora budjettivaikutus, koska Suomen valtio lunastaa Suomen Pankilta sen hyvittämät huonokuntoiset kolikot.

Valiokunta pitää niin ikään perusteltuna ehdotusta, jonka mukaan Suomen Pankki voisi kieltäytyä EU:n metalliraha-asetuksen mukaisilla perusteilla hyvittämästä eurometallikolikkoja, jos niiden käsittelemisestä voi aiheutua terveysriski tai jos palautettavien eurokolikkojen pakkaus- ja merkintästandardit eivät ole EU-lainsäädännön mukaisia.

Talousvaliokunta korostaa ja pitää tärkeänä sitä hallituksen esityksessä todettua seikkaa, jonka mukaan ehdotuksella ei ole vaikutusta normaalissa maksuvälinekäytössä kuluneiden eurokolikoiden hyvittämiseen kansalaisille ja yrityksille tilanteessa, jossa kolikot ovat tulleet kiertoon kelpaamattomiksi pitkän käyttöiän tai muun tavanomaisen vahingoittumisen seurauksena.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että metallirahasta annettuun lakiin lisätään nimenomainen muutoksenhakusäännös ehdotuksessa esitetyllä tavalla.

Kokoavia huomioita

Talousvaliokunta pitää ehdotusta asianmukaisena ja perusteltuna. Metallirahasta annettua lakia on tarpeen selkeyttää ja päivittää se vastaamaan EU:n lainsäädäntöä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 51/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2022 vp

Helsingissä 20.10.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sanni Grahn-Laasonen kok

varapuheenjohtaja Katri Kulmuni kesk

jäsen Atte Harjanne vihr

jäsen Hannu Hoskonen kesk

jäsen Eeva Kalli kesk

jäsen Matias Mäkyne sd

jäsen Raimo Piirainen sd

jäsen Sakari Puisto ps

jäsen Minna Reijonen ps

jäsen Janne Sankelo kok

jäsen Hussein al-Taee sd

jäsen Veikko Vallin ps

jäsen Johannes Yrttiaho vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Johanna Rihto-Kekkonen